

העותרים:

1. פלונית
2. פלונית (קטינה, על-ידי אימה)
3. פלונית (קטינה, על-ידי אימה)
4. פלוני (קטין, על-ידי אימו)
5. פלוני (קטין, על-ידי אימו)
6. פלונית
7. פלוני (קטין, על-ידי אימו)
8. פלוני
9. פלוני (קטין, על-ידי אביו)
10. פלוני
11. פלוני (קטין, על-ידי אביו)
12. פלונית (קטינה, על-ידי אביה)
13. פלוני (קטין, על-ידי אביו)
14. פלונית (קטינה, על-ידי אביה)
15. פלונית (קטינה, על-ידי אביה)
16. פלונית
17. פלוני (קטין, על-ידי אימו)
18. פלוני (קטין, על-ידי אימו)
19. פלונית
20. פלוני (קטין, על-ידי אימו)
21. פלונית (מס' רישיון 07C06909)
22. פלוני (קטין, על-ידי אימו)

ע"י ב"כ עוה"ד ענת בן-דור ו/או ד"ר יובל לבנת
מהתוכנית לזכויות פליטים
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב
רמת אביב, תל-אביב 69978
טל': 03-6405264 ; פקס: 03-6407422

וכן ע"י ב"כ עוה"ד יונתן ברמן ו/או אסנת כהן-ליפשיץ
ממוקד סיוע לעובדים זרים
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154
טל': 03-5602530 ; פקס : 03-5605175

- נ ג ד -

המשיבים: 1. עיריית אילת
מרכז סיטי סנטר קומה ב', אילת

2. משרד החינוך
ע"י פרקליטות מחוז דרום (אזרחי)
רח' התקווה 4, קריית הממשלה, באר-שבע

עתירה מנהלית

מוגשת בזאת עתירה מינהלית, בה יתבקש בית המשפט הנכבד כדלקמן :
להורות למשיבה 1 :

א. לחדול מאפלייתם של העותרים 2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20 ו-22 (להלן - "הילדים העותרים"), מבקשי מקלט המתגוררים בעיר אילת, על רקע צבע עורם, מוצאם, גזעם ומעמד הוריהם בישראל, ביחס לילדים אזרחי ישראל אשר גרים בתחומה של המשיבה 1, במתן שירותי חינוך, ובכללם: רישום, שיבוץ ואספקת שירותי חינוך ובית ספר.

ב. לרשום את הילדים העותרים ללימודים בבתי ספר מוכרים ורשמיים בתחום השיפוט של העיר אילת, באזור המגורים של העותרים ובהתאם לאזורי הרישום העירוניים.

להורות למשיב 2 :

א. לפקח על המשיבה 1 ולוודא כי היא אינה מפלה את הילדים העותרים בשיבוץ, רישום ומתן שירותי חינוך.

ב. לפקח על מדיניות אזורי הרישום של המשיבה 1, כך שלא תאושר העברת תלמידים ללימודים מחוץ לשטח שיפוטה מטעמים מפלים.

מבוא

עניינה של עתירה זו בהחלטתה של עיריית אילת להקים מסגרת נפרדת מחוץ לתחום העיר לילדי מבקשי מקלט ולהימנע מרישום לבתי ספר בעיר בהתאם לאזור מגוריהם ועל פי אותם הקריטריונים המוחלים על רישום ושיבוץ ילדים אזרחי ישראל.

מדיניות זו, המוחלת על כל הילדים העותרים (מבלי להתייחס כלל לנסיבותיהם האישיות, אלא על דרך של מדיניות עירונית) ועל כל ילדי מבקשי המקלט בעיר אילת, אינה כדן. ההפרדה במסגרות החינוך על יסוד קריטריונים של גזע, צבע עור ומעמד בישראל היא הפליה "גנרית" וככזו היא מהווה פגיעה ב"גרעין הקשה" של הזכות החוקתית לשוויון ושל הזכות החוקתית לכבוד. היא משפילה ופוצעת בכבודם של הילדים.

נוסף על עצם ההפרדה, וכפי שיפורט בהמשך, המסגרת בה משובצים העותרים ויתר ילדי מבקשי המקלט בעיר ("נוף איילות") אינה עומדת בקריטריונים הבסיסיים ביותר, הקבועים בדן הישראלי, הן בכל הנוגע לתשתיות הפיזיות במסגרת והן בכל הנוגע לאיכות החינוך. כפי שעוד יובהר בהמשך, מדובר במסגרת שכלל אינה בית ספר, ואינה ממלאת אחר אף אחת מן ההגדרות בחקיקה הישראלית המגדירות ומסדירות פעולתו של מוסד חינוך - היא אינה מוסד מוכר, אינה מוסד רשמי, ואינה מוסד מורשה.

חשוב לציין כי עתירה זו אינה עוסקת בשאלה הכללית של מדיניותה של מדינת ישראל או של המשיבה 1 ביחס למבקשי המקלט השוהים בישראל ובעיר אילת. עתירה זו מבקשת לתקן את העוול שנגרם לילדים העותרים על ידי המשיבים, אשר מפריס את חובותיהם החוקיות בכל הנוגע למימוש זכותם לחינוך של הילדים העותרים. הפרות אלו גורמות לילדים העותרים נזקים חמורים ומונעות מהם לרכוש השכלה ראויה, ואף משפילות אותם באמצעות שידור המסר, כי צבע עורם או מעמדם החוקי של הוריהם מצדיקים את הפרדתם משאר ילדי העיר.

הצדדים לעתירה

1. העותרת 1 היא מבקשת מקלט בישראל ולה רישיון ישיבה שניתן לה מכח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל תשי"ב-1952 (להלן - "חוק הכניסה לישראל") ומתחדש מעת לעת. העותרת 1 היא אימם של העותרות 2 ו-3 ילידות 3.8.2001, של העותר 4 יליד 3.9.2003 ושל העותר 5 יליד 18.8.2005. לעותרת 1 בן נוסף יליד 26.11.2007 שאינו נכלל בעתירה זו שכן חוק לימוד חובה אינו חל עליו בשל גילו הצעיר.
2. מוצאם של העותרת 1 ושל בעלה בדרום-סודן. המשפחה הגיעה לישראל דרך גבול מצרים ביולי 2007, בחודשים הראשונים לאחר הגעתה לישראל שוכנה המשפחה על-ידי הרשויות בבאר-שבע, אך מראשית שנת 2008 מתגוררת המשפחה באילת. העותרים 2, 3, ו-4 נמצאים במסגרת בנוף איילות. העותרת 1 הגישה בקשה להעבירם לבתי-ספר רשמיים בעיר אילת, מקום מגורי המשפחה, אולם הבקשה נדחתה על הסף. בדלית ברירה, ילך גם העותר 5 בשנה הבאה למסגרת בנוף איילות. העתק תצהירה של העותרת 1 המאמת את העובדות שתוארו להלן ביחס לעותרים 1-5 מצ"ב ומסומן ע/א1.
3. העותרת 6 היא מבקשת מקלט מדרום סודן שנמצאת בישראל ולה רישיון ישיבה שניתן לה מכח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל. בעלה של העותרת 6 נמצא בדרום סודן. היא נמצאת

בישראל עם ארבעה מילדיה. שלושה מילדיה בוגרים, אך בנה הצעיר, יליד 22.9.2000, הוא בגיל לימוד חובה.

4. העותרת וילדיה הגיעו לישראל דרך גבול מצרים ביום 12.2.2008 ומאז הם מתגוררים בעיר אילת. העותר 7 לומד כבר כשלוש שנים במסגרת בנוף איילות. בקשתה של העותרת להעבירו ללמוד בבית ספר רשמי בתחום עיר מגורי המשפחה, אילת, נדחתה על הסף. העתק תצהירה של העותרת 6 המאמת את העובדות שתוארו להלן ביחס לעותרים 6-7 מצ"ב ומסומן ע/1ב.

5. העותר 8 הוא מבקש מקלט מדרום סודן. הוא ואישתו הם מדרום סודן. לעותר 8 רישיון ישיבה שניתן לו על פי סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל המתחדש מעת לעת. המשפחה הגיעה לישראל ביום 11.7.2007 ומאז מתגוררת בעיר אילת. בנם, העותר 9 (יליד ספטמבר 2001), נמצא כבר כארבע שנים במסגרת בנוף איילות. לבני-הזוג ילד נוסף בן שישה חודשים.

6. העותר 8 מנסה כבר זמן רב להעביר את בנו למוסד חינוך רשמי בעיר אילת. בשנת 2008 ביקר בעירייה והתלונן על המסגרת שבה הושם בנו אשר אינה בית ספר אמיתי אולם נאמר לעותר כי 'זה מה שיש עבור סודנים'. השנה שוב פנה העותר בבקשה דומה לעיריית אילת ולמשרד החינוך אך הבקשה נדחתה על הסף. העתק תצהירו של העותר 8 המאמת את העובדות שתוארו להלן ביחס לעותרים 8 ו-9 מצ"ב ומסומן ע/1ג.

7. העותר 10 הוא מבקש מקלט מדרום סודן, הוא נמצא בישראל ביחד עם אישתו ועם שבעת ילדיהם. לעותר 10 רישיון ישיבה שניתן לו מכח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל ומתחדש מעת לעת. העותר הגיע לישראל בשנת 2006 ומשפחתו הגיעה אחריו (בחודש יולי 2007). מאז הגעתה לישראל, מתגוררת המשפחה באילת.

8. חמשת ילדיו הצעירים של העותר 10 נמצאים במסגרת בנוף איילות: העותר 11 הוא יליד 1.1.1995; העותרת 12 היא ילידת 7.6.1998; העותר 13 הוא יליד 28.12.2000; העותרת 14 היא ילידת 26.6.2002; העותרת 15 היא ילידת 20.9.2004. העתק תצהירו של העותר 10 המאמת את העובדות שתוארו להלן ביחס לעותרים 10-15 מצ"ב ומסומן ע/1ד.

9. העותרת 16 היא מבקשת מקלט מדרום סודן אשר לה רישיון ישיבה שניתן לה מכח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל. לעותרת 16 שני בנים שנולדו מנישואיה הראשונים: העותר 17 (בן 13) והעותר 18 (בן 11). אביהם נפטר בסודן והעותרת נישאה מחדש (שמתגורר עם בני-המשפחה בישראל).

10. העותרים 16-18 הגיעו לישראל בשנת 2007 ומאז הם מתגוררים באילת. שני הילדים נמצאים במסגרת בנוף אילות אלא שהעותר 18 נשלח הביתה לעיתים קרובות בטענה כי אינו מתנהג כראוי. הוא מבלה חודשים שלמים בבית מבלי שאיש מפקח על העדרותו. העתק תצהירה של העותרת 16 המאמת את העובדות שתוארו להלן ביחס לעותרים 16-18 מצ"ב ומסומן ע/1ה.
11. העותרת 19 היא מבקשת מקלט מסודן אשר לה רישיון ישיבה שניתן לה מכח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל. העותרת 19 הגיעה לישראל ביולי 2007 ביחד עם בנה העותר 20 (יליד 30.3.1997). בעלה של העותרת ואביו של העותר 20 הגיע לישראל מספר חודשים קודם לכן. מאז הגעתה לישראל מתגוררת המשפחה באילת.
12. העותר 20 נמצא כבר שלוש שנים במסגרת בנוף אילות. העותרת 19 ניסתה לרשום אותו לבית ספר אחר בעיר אילות אולם נאמר לה בעיריה ש"לא מקבלים סודנים". העתק תצהירה של העותרת 19 המאמת את העובדות שתוארו להלן ביחס לעותרים 19-20 מצ"ב ומסומן ע/1ו.
13. העותרת 21, הגב' סופיה צ'רלס מנאוואה, היא מבקשת מקלט מדרום סודן אשר לה רישיון ישיבה שניתן לה מכח סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל. העותרת 21 היא אם חד-הורית לעותר 22 (יליד 15.8.2005). השניים הגיעו לישראל בחודש יולי 2007. בתחילה גרו בתל-אביב ושם שולב העותר 22 בגן ילדים ביחד עם ילדים אזרחי ישראל.
14. בשנתים האחרונות מתגוררים העותרים 21 ו-22 באילת ומזה שנה שהעותר 22 מבקר במסגרת בנוף איילות. העתק תצהירה של העותרת 21 המאמת את העובדות שתוארו להלן ביחס לעותרים 21-22 מצ"ב ומסומן ע/1ז.
15. המשיבה 1 היא הרשות המקומית אילת, אשר אחראית לפי סעיף 7(ב) לחוק לימוד חובה תשי"ט-1949 (להלן - חוק לימוד חובה) על קיום מוסדות חינוך רשמיים למתן חינוך חובה חנם לילדים הגרים בתחום שיפוטה. כן היא אחראית, לפי תקנות 2 ו-7 לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט-1959, לרשום את הילדים העותרים לבית ספר בתחום שיפוטה, לפי מדיניות אזורי הרישום שלה.
16. המשיב 2 הוא המשרד הממשלתי אשר אחראי, לפי סעיף 7(ב) לחוק לימוד חובה, לספק חינוך חובה חנם לילדים העותרים.
17. החל משנת הלימודים תשס"ח 2007-2008 נמנעת המשיבה 1, בניגוד לדין, מלרשום ילדי מבקשי מקלט המתגוררים בתחומה לבתי הספר הרשמיים בעיר אילת. במקום זאת, מוסעים

ילדי מבקשי מקלט למסגרת נפרדת מחוץ לתחומה המוניציפאלי של העיר אילת, בתחומו של קיבוץ אילות (בתחום המועצה האיזורית חבל אילות). **במסגרת הנפרדת שבקיבוץ אילות לומדים רק ילדי מבקשי מקלט ולא משובצים בו ילדים אזרחי ישראל. הקריטריון היחיד לרישום בבית ספר זה הוא גזעם, צבע עורם ומעמדם החוקי של הורי הילדים.** מסגרת זו הוקמה בידיעת ואולי אף בשיתוף פעולה עם המשיב מס' 2, שככל הנראה השלים או הסכים עם מדיניותה של המשיבה 1 שלא לספק שירותי חינוך לילדי פליטים ומבקשי מקלט, שהם תושבי העיר אילת, בתחומי העיר.

18. יש להדגיש, ועל כל נעמוד בהרחבה בהמשך, כי אין מדובר בהפרדה שעומד מאחוריה רציונל חינוכי. ילדי מבקשי המקלט, המתגוררים באילת ופוקדים את המסגרת הנפרדת בקיבוץ אילות, נמצאים בארץ מספר שנים, הם דוברים את השפה העברית, ואין כל מניעה חינוכית לשלבם בבתי ספר "רגילים". כפי שיצויין בהמשך, ילדי מבקשי מקלט המתגוררים ברשויות מקומיות אחרות בישראל משולבים במוסדות החינוך הרגילים.

המסגרת בקיבוץ אילות

19. כאמור, המסגרת בקיבוץ אילות היא מסגרת סגרגטיבית, שבה קריטריון הרישום הוא גזע, צבע עור ומעמד בישראל. אפילו אם מדובר היה בבית ספר מושלם, המספק חינוך הולם, ושבזו יכולים תלמידים לזכות לחינוך ראוי ואף לגשת לבחינות הבגרות, הרי שעצם הקמתו וקיומו של בית ספר נפרד לילדי מבקשי מקלט, מהווה הפליה בוטה, מבוסס על שיקולים פסולים וזרים, והוא בלתי חוקי.

20. בנוסף לכך, כפי שנתאר להלן, המסגרת ב"נוף איילות" אינה עונה על התנאים הבסיסיים הנדרשים ממוסד חינוך ולא ניתן לראותה כבית ספר. מבחינה זו היא "Separate and unequal". יוצא שהסגרגציה בחינוך בעיר אילת מביאה לא רק לפגיעה קשה בזכות לשוויון ולכבוד, אלא בפועל גורמת לכך שזכות היסוד של הילדים העותרים לחינוך אינה מקויימת.

21. יש לציין כי חברי הצוות של המסגרת שהוקמה בקיבוץ אילות הם אנשים מסורים ובעלי רצון טוב ונכונות לסייע לילדי מבקשי המקלט. אך כאמור, מסגרת זו אינה עונה על הדרישות המינימליות לקיומו של בית ספר, כמפורט להלן:

- א. **רישיון והכרה** - מדובר במסגרת שאינה מורשית, אינה מוכרת ולחילופין אינה מוכרזת על ידי המשיב 2 כנדרש על פי חוק. המסגרת ממוקמת במתחם הידוע בשם "נוף אילות", מתחם בו פעל בעבר כפר נופש בבעלות קבוץ אילות, ואשר ננטש והוזנח. בשנת 2008 (שנת הלימודים תשס"ח - 2007/8) נפתחו בו ארבע כתות הקרויות "מוסד קדם-יסודי נוף אילות", זאת על אף שלא הוקנה למסגרת זו מעמד חוקי כלשהו.
- ב. **סגל ההוראה** - למורות במקום אין תעודת הוראה.

- ג. **תכנית הלימודים** - הסגל אינו מקבל לידי תוכנית לימודים מסודרת, ולכן נאלץ "לאלתר" שיעורים וללמד נושאים כראות עיניו. תוכנית הלימודים אינה מסודרת, אינה רשמית ואינה שיטתית. המקצועות הנלמדים הם תוצאה של החלטה של המורות.
- ד. **ספרי לימוד** - אין במקום ספרי לימוד על פי מקצועות הלימוד ובהתאם לרמה הנלמדת. לתלמידים אין כלל ספרי לימוד, הספרים המעטים המצויים במקום הם כאלו שנתרמו על-ידי אנשי הצוות, בית הספר "מעלה שחרות" ביוטבתה (ביוזמה ובתיאום של עובדת עמותת א.ס.ף וספרים שנשלחו על ידי עיריית אילת.
- ה. **חלוקה לכיתות** - הילדים במסגרת לומדים בכיתות מעורבות של ילדים בגילאים שונים ללא התחשבות בצרכים השונים הנובעים מן הגיל ובמתחים וקשיים לימודיים וחברתיים שנוצרים על רקע זה. הילדים בכל הגילאים מחולקים לארבע "כיתות" - כיתה א' (לילדים בני 6), כיתה ב' (לילדים בני 7-9), כיתה לגילאי 9 עד 12, וכיתה לגילאי 13 עד 17.
- ו. **משך וסדר יום הלימודים** - יום הלימודים הממוצע הוא קצר, חלק גדול מן היום הילדים נמצאים בהפסקות בין השיעורים. אין מערכת שעות סדורה, ובתום ארבע שעות מגיע אוטובוס ההסעה ואוסף את הילדים בחזרה לאילת.
- ז. **ביקור סדיר** - אין הקפדה על נוכחות סדירה של התלמידים או של המורות. יש תלמידים שלא מגיעים למסגרת במשך תקופות ארוכות (אפילו של מספר חודשים, כפי שמעידה העותרת 16 לגבי בנה העותר 18), ואין אף גורם מפקח שבדק את הסיבה להיעדרותם. יש לציין, כי חלק מהורי התלמידים, שהפסיקו לפקוד את המסגרת, מסרו לב"כ העותרים, כי מדובר במסגרת שאינה מעניקה שירותי חינוך של ממש, ולכן הם אינם מעוניינים לשלוח אליה את ילדיהם, אחרים ציינו בעיות של אלימות, יש גם מקרים בהם בגלל בעיות משפחתיות חדלים הילדים מלפקוד את המסגרת.
- ח. **ביטול שיעורים** - לעתים תכופות מתבטלים הלימודים בשל היעדרות המורות. הואיל והמסגרת אינה מבוססת על צוות מסודר, "זוכים" הילדים ביום חופשי, בו ישוטטו במתחם חסרי מעש ארבע שעות, וימתינו להסעה בחזרה לעיר אילת בתום "יום הלימודים". במקרים אחרים פשוט התבקשו הילדים לא להגיע לבית הספר.
- ט. **בטיחות** - המתקן בו מתקיימת המסגרת אינו עומד בדרישות בטיחות בסיסיות. המבנים שבהם מתקיימים השיעורים הם מבנים ישנים ביותר, שיעודם המקורי היה חדר האוכל של כפר הנופש, שלא שופצו, ושלא הותאמו לצרכי הילדים. במקום פזורים צינורות, קרשים, מסמרים וברגים, חוטי חשמל חשופים, זכוכיות מנופצות, פסולת בניין, פסולת מזון, גרוטאות וחפצים מסוכנים אחרים. כעניין שבשגרה, הילדים נוהגים ללמוד ואף לשחק בינות לכל אלו בהפסקות, בזמן שאין שום השגחה ופיקוח של חברי הצוות עליהם. החצר היא רחבה ריקה, אשר למעט פחי האשפה אין בה דבר. התלמידים משתעשעים בהפסקות ברכיבה על עגלת משא כבדה המצויה בחצר שאינה מיועדת לשאת את משקלם ואינה בטיחותית למשחק. לתוך הרחבה בה משחקים הילדים נכנסות מכונית, לרבות רכב ההסעה של התלמידים וזאת גם בזמן שהילדים משחקים ברחבה.

י. **תברואה** - בחצר המתקן מוצבים פחי ענק לאשפה ("צפרדעים") המלאים עד גדותיהם פסולת, החצר מוזנחת ומלוכלכת, ערימות גרוטאות נערמות בינות לצריפי המתקן. רק שני חדרי השירותים עומדים לרשות התלמידים, האסלות שבורות, הכיורים שבורים, אין לחדרי השירותים דלתות, והם מלוכלכים ומוזנחים. בגלל מצב השירותים עושים הילדים את צרכיהם מחוץ לחדרי השירותים.

יא. **שירותי רווחה - השירות הפסיכולוגי החינוכי אינו מעורב כלל בנעשה במסגרת**. במקום אין זכר לשירותי רווחה כלשהם. מחלקת הרווחה של העיר אילת אינה מעורבת (וזאת אפילו כאשר מועברים דיווחים של צוות המסגרת ביחס לחשד לאלימות והזנחה). במקום לא מבקרים עובדים סוציאליים או פסיכולוגים, ולמעט מתנדבים המגיעים ביוזמת קיבוץ אילות או כדוגמת מתנדבי עמותת אס"ף, אין כל גורם טיפולי, רפואי, פארה-רפואי, ייעוצי או אחר המתייחס לצרכיהם של הילדים השוהים במסגרת. תמונות להמחשת מצבו של מתקן "נוף אילות" ואשר צולמו בו ביום 2.1.2011 מצורפות ומסומנות ע/2.

תיאור מצב התשתיות הפיזיות במקום לצד ההיבטים החינוכיים והטיפוליים האמורים נתמך על ידי תצהירה של גב' אורית רובין, רכזת הסיוע הפסיכו-סוציאלי בעמותת א.ס.ף, ומסומן ע/3.

22. נדגיש - אפילו מדובר היה במסגרת חינוכית מפוארת העומדת הן בדרישות הפיזיות והן בדרישות החינוכיות הקיימות בדין ביחס לבית ספר בישראל, לא היה בכך כדי להכשיר את הסוגציה של ילדי מבקשי מקלט, ועל כן הסעדים המתבקשים בעתירה זו אינם נוגעים לשיפור המצב במסגרת שבקיבוץ אילות אלא לביטול ההפרדה הבלתי חוקית והמשפילה בין תלמידים על רקע גזע, צבע עור ומעמדם של הוריהם.

ניסיונות העותרים להירשם לבתי ספר באילת והתכתבות עם הגורמים המוסמכים

23. כפי שמעידים ההורים העותרים, חלקם עשו ניסיונות להעביר את ילדיהם מן המסגרת באילות עוד בשנת 2008. העותר מס' 10 מעיד בסעיף 5 לתצהיר (נספח ע/1) שכבר משנת 2008 ביקש להעביר את ילדיו לבית ספר באילת אולם בקשותיו נדחו. העותר מס' 8 מעיד בסעיף 5 לתצהירו (נספח ע/1) שבשנת 2008 הלך לעיריית אילת וביקש להעביר את בנו שכן המסגרת באילות אינה בית ספר. לדבריו נאמר לו ש'זה מה שיש עבור סודנים ואין מקום אחר'. כאשר פנתה העותרת מס' 19 לעיריית אילת בבקשה דומה אמרו לה ש'לא מקבלים סודנים' לבתי הספר באילות (סעיף 3 לתצהירה נספח ע/1 לעיל).

24. ההורים העותרים, אשר אינם מכירים את חוקי הארץ ואינם דוברי עברית לא ידעו כיצד להתמודד עם החלטות הפקידים. לקראת שנת הלימודים הבאה (תשע"ב) הסמיכו הורי העותר את באי כוחם לטפל עבורם בבקשת ההעברה של ילדיהם מהמסגרת בקיבוץ אילות למוסד חינוך רשמי בעיר אילות. ביום ב', 28.2.2011, במסגרת המועד בו נקבה המשיבה 1 להגשת בקשות העברה ורישום, התייצבו עו"ד ברמן ב"כ העותרים ומתנדבת במשרדי מחלקת החינוך

של המשיבה 1. הם הביאו עימם את הטפסים, המסמכים ויפויי הכח הנדרשים להגשת בקשת העברה לבית ספר "רגיל" בתחום העיר אילת. ואולם, **בקשתם להגיש בקשת העברה נדחתה על הסף, מבלי שאפילו הורשו להגיש את הטפסים ומבלי שנעשתה בדיקה לגופה של ענייני של מי מהעותרים.**

25. הפקידות שטיפלו בעניין, פקידת הרישום שהזדהתה בשם מרי ומנהלת הלשכה גב' אתי שטרית, מסרו שקיימת הנחייה חד-משמעית שלא לטפל בעניינם של "ילדי פליטים". הפקידות סרבו לומר מי הוא הגורם שנתן את ההנחיה, אך ציינו שלא מדובר במשיב 2. השתיים הוסיפו כי קיימת מסגרת ל"ילדים הסודנים" בקיבוץ אילות, המספקת "מענה מצוין לצרכיהם" ושהמשיבה 1 מספקת לבית הספר, על פי דרישתו, את כל הקשור בציוד ומבנה.

26. בעקבות זאת, פנו ביום 3.4.2011 וביום 4.4.2011 ב"כ העותרים בכתב אל המשיבה 1 ואל המשיב 2 בדרישה שהמשיבה 1 תחזור בה מדחיית בקשת העותרים ותשבץ את הילדים העותרים לבית ספר רשמי בתחומה כפי שהיא נוהגת לגבי ילדים אחרים תושבי העיר אילת. המשיב 2 נדרש להתערב כפי שהוא אמור לעשות על-פי דין במסגרת חובתו לפקח על המשיבה 1 ולהבטיח שהילדים העותרים לא יופלו ויקבלו חינוך נאות. פניות ב"כ העותרים מימים 3.4.2011 ו-4.4.2011 מצורפות ומסומנות ע/4 וע/5.

27. ביום 11.4.2011, ניתנה תשובתו הראשונית של ד"ר שמשון שושני, מנכ"ל משרד החינוך, ובה נאמר כי המשרד יבדוק את ההיבטים השונים העולים מפניית ב"כ העותרים, וישוב ויודיע להם את עמדתו. תגובה שנייה, מיום 14.4.2011, ניתנה מלשכת שר החינוך, ובה נכתב כי הנושא שהועלה במכתב ב"כ העותרים, נמצא בבדיקת גורמים מקצועיים במשרד. מן המשיב 1 לא נתקבלה כל תגובה. העתק מכתבו של מנכ"ל משרד החינוך מיום 11.4.2011 מצ"ב ומסומן ע/6. העתק מכתב לשכת שר החינוך מיום 14.4.2011 מצ"ב ומסומן ע/7.

28. ביום 26.5.2011 שבו ב"כ העותרים ופנו אל המשיבים, שכן לא נתקבלה כל תגובה עניינית לפנייתם. העתקי פניות ב"כ העותרים אל המשיבה 1, אל שר החינוך ואל מנכ"ל משרד החינוך מיום 26.5.2011 מצ"ב ומסומנים ע/8, ע/9 ו-ע/10.

29. ביום 5.6.2011 התקבלה במשרדי ב"כ העותרים תשובת מנכ"ל משרד החינוך. בתשובתו, שכותרתה היא "בקשותיהם של הורים לילדים המתגוררים בעיר אילת להעביר את ילדיהם לבתי ספר רשמיים מוכרים בעיר", כותב מנכ"ל המשרד, כי "מנהלת מחוז דרום במשרדנו הורתה לעיריית אילת בתאריך 31.5.2011 לטפל ללא דיחוי בבקשות השיבוץ של הורים התלמידים הסודניים המתגוררים בתחום השיפוט של העיר אילת", ומציין עוד כי מנהלת מחוז דרום "הבהירה כי כל ילד, גם אם הוא פליט או בן לעובדים זרים השוהים בארץ באופן לא חוקי, זכאי לקבל שירותי חינוך".

העתק תשובת מנכ"ל משרד החינוך מיום 5.6.2011 מצ"ב ומסומן ע/11.

30. לאחר שהמתינו לתגובת המשיב 1 עוד כעשרה ימים, שבו ופנו באי כוח העותר, הפעם טלפונית, במועדים 16.6.2011, 19.6.11, למר דרורי גניאל, ראש מנהל שירותי חינוך וקהילה אצל המשיבה 1, אך נאלצו להסתפק בהשארות הודעות שכן לא ניתן היה לשוחח עמו וחרף הבטחות הפקידה בלשכתו, לא יצר מר גניאל כל קשר בחזרה.

31. ביום 19.6.2011 פנה ב"כ העותרים, עו"ד ברמן, טלפונית אל לשכתה של מנהלת מחוז דרום על מנת לברר האם ננקטו הצעדים הנדרשים לשילוב יליד המסגרת בנוף אילות בבתי ספר בעיר אילת. בלשכת מנהלת המחוז מסרו לעו"ד ברמן, כי דוברת המחוז היא שהופקדה על הטיפול בנושא, והפנו אותנו אליה. לפיכך שוחח באותו היום עו"ד ברמן עם דוברת מחוז דרום במשרד החינוך, גבי סוזי בן-הרוש. גבי בן הרוש אישרה בפני ב"כ העותרים, כי מנהלת מחוז דרום מטעם משרד החינוך פנתה למשיבה 1 והורתה כאמור במכתבו של מנכ"ל משרד החינוך, אך המשיבה 1 טרם השיבה לפניה.

32. בניסיון אחרון להימנע מן הצורך לפנות לערכאות, פנו ב"כ העותר ביום 22.6.2011 אל המשיבה 1, והזכירו לד"ר גניאל, ראש מינהל החינוך בעיריית אילת, את חובתה של הרשות המנהלית לכל הפחות לענות לפניות הציבור. בפנייה זו נדרשה המשיבה 1 להשיב האם בכוונתה למלא את חובתה על-פי דין ועל-פי הנחיותיו של המשיב 2.
העתק פניית ב"כ העותרים אל המשיבה 1 מיום 22.6.2011 מצורף ומסומן ע/12.

33. בעקבות פניה זו התקשר ד"ר גניאל ביום 23.6.2011 אל עו"ד בן-דור, ב"כ העותרים, אולם בשיחה הבהיר כי אין בידו להשיב על הפניות לגופן (למרות שאישר כי כולן התקבלו ותיוקו אצלו) וכי בשל מורכבות הנושא מטפל בו ראש עיריית אילת מול השרים הרלבנטיים. ד"ר גניאל הוסיף כי לדידה של המשיבה מס' 1 מדובר בעיה לאומית שצריכה לקבל מענה לאומי וכן ציין שלדעתו קיימת בעיה בשילוב הילדים העותרים בבתי-הספר הרשמיים באילת שכן הם דוברים שפות שונות.

34. עד ליום הגשת עתירה זו לא נתקבלה תשובה עניינים מאת המשיבה 1 ולפיכך לא נותרה ברירה ביד העותרים אלא לפנות לסעד מבית משפט נכבד זה.

המסגרת המשפטית

35. הזכות לחינוך מוכרת בפסיקה הישראלית מזה שנים רבות (ראו, למשל, בג"ץ 1554/95 עמותת "שוחרי גילית" נ' שר החינוך, התרבות והספורט, פ"ד (נ3) 2; בג"ץ 2599/00 יתד - עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך, פ"ד נו(5) 834), ואף מעוגנת באמנות בין-לאומיות אותן אשררה מדינת ישראל (סעיפים 28-29 לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד-1989; סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות-1966).

36. חובתן המשותפת של המדינה והרשות המקומית להקים ולקיים בית ספר רשמי נקבעה בסעיף 7 לחוק לימוד חובה תש"ט-1949 (להלן - **חוק לימוד חובה**). בתי ספר בבעלות המדינה, אשר

הוקמו מכוחו של סעיף 7 הנ"ל, פטורים מחובת רישיון, אולם כפופים לכל הנהלים בדבר בינוי, הוראה ופיקוח המתפרסמים בחוזרי מנכ"ל (ראו פירוט להלן).

37. כפי שצויין לעיל, המסגרת החינוכית אליה נשלחו הילדים העותרים על-ידי המשיבה 1 אינה מוסד חינוך רשמי. באשר לבתי ספר שאינם בבעלות המדינה והרשות המקומית, חובת הפיקוח על רישויים נקבעה בחוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 (להלן: "חוק הפיקוח") והם מפוקחים בהתאם לכללי פיקוח על בתי ספר (מבחנים למתן רישיונות), תשל"א-1971.

38. מתן הכרה לבית ספר, אשר קבל רישיון לפי חוק הפיקוח, נעשית על ידי המשיב 2 מכוחן של תקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים), תשי"ג-1953.

39. חוזרי מנכ"ל ונהלים של המשיב 2 מגדירים מאפיינים שיש לקיימם בבתי ספר מוכרים ורשמיים, חוק הפיקוח מגדיר מאפיינים מקבילים לבתי ספר מוכרים שאינם רשמיים.

40. חוק לימוד חובה אף קובע את חובתם של הורים שילדיהם ילמדו במוסד חינוך מוכר (סעיף 4(א)), ואף מגדיר מהו בית ספר מוכר לצורך חוק זה (סעיף 1). חוק לימוד חובה חל על כל ילד הנמצא בישראל, ללא קשר לשאלת מעמדו החוקי בישראל או מעמדו החוקי של הוריו. מסקנה זו נגזרת מהוראת סעיף 1 לחוק המגדירה "ילד" לצורך החוק כ"אדם שבראשית שנת הלימודים היה באחד הגילים מ-3 עד 13 ועד בכלל" וכן היא מתיישבת עם איסורי ההפליה הקבועים בדין הבינלאומי ובדין הישראלי.

41. חוזר מנכ"ל תש"ס 10/א (1 יוני 2000) קובע כי :

"חוק חינוך חובה (צ"ל לימוד חובה - ע.ב, י.ב.) התשי"ט (1949) חל על כל ילד הגר בישראל, ללא קשר למעמדו במרשם האוכלוסין במשרד הפנים. הוראה זו חלה גם על ילדי עובדים זרים בגיל חינוך חובה השוהים בישראל, ללא קשר למעמד הפורמאלי של הוריהם. משרד החינוך, הרשויות המקומיות ומנהלי בתי הספר יעניקו לתלמידים אלה את מלוא חינוכם על פי צורכיהם..."
העתק חוזר מנכ"ל תשס"א 10/א מיום 1.6.2000 מצורף ומסומן ע/13.

42. לא זו בלבד שעל המשיבים החובה לרשום את העותר לבית הספר ככל ילד אחר הנמצא בישראל, אלא שקיימים בחקיקה הישראלית איסורים מפורשים על הפליה. כך, למשל, בסעיף 5 לחוק זכויות התלמיד התשס"א-2000, ובסעיף 3 לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000.

43. הזכות לשוויון בחינוך הוכרה גם בסעיפים שהוזכרו לעיל באמנת האו"ם בדבר זכויות הילד משנת 1989 ובאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966.

44. תקנה 2 לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט-1959 קובעת כי רישום תלמידים לבתי ספר הינו בסמכות הרשות המקומית, אשר בשטחה מתגורר הילד.

45. תקנה 7(ג) לתקנות לימוד חובה וחינוך ממלכתי (רישום), תשי"ט-1959 קובעת כי הרשות המקומית תודיע למנהל המחוז במשרד החינוך כשבועיים לפני פתיחת כל שנת לימודים על מספר התלמידים וחלוקתם לבתי הספר.

46. יוזמתה של רשות מקומית להעביר ילד לבית ספר אשר נמצא בשטחה של רשות אחרת מוסדרת בתקנה 6 ובתקנה 12 לתקנות חינוך ממלכתי (העברה), תשי"ט-1959, ומתאפשרת מטעמים חינוכיים או מטעמי חסכון בתקציב או מטעמים המחייבים חינוך מיוחד. כפי שיטען להלן, המשיבה 1 בחרה להדיר משטחה וממוסדות החינוך שלה את כל התלמידים שהוריהם מבקשי מקלט בישראל. פעולה כזו אינה מתיישבת כאמור עם תקנות החינוך הממלכתי שצוטטו לעיל.

47. כפי שיפורט להלן, מעשיהם של המשיבה 1 ומחדלו של המשיב 2 מהווים הפרה ישירה של חובתם החקוקה לספק לעותרים חינוך במוסד מורשה ומוכר, בתחום אזור הרישום בו הם מתגוררים, העונה לתנאים הפיזיים והחינוכיים שנקבעו בחוק, בכללים ובהנחיות שקבע המשיב 2; עוד ייטען כי פעולות המשיבה 1 מהוות הפרה ישירה של חובתה החקוקה לרשום את העותרים למוסד חינוך מוכר בתחום שיפוטה, וכי מחדלו של המשיב 2 מלפקח על המשיבה 1 בניהול מדיניות רישום חוקית פוגעת בעותרים ובזכויותיהם.

הזכות לחינוך

48. הזכות לחינוך הוכרה על ידי המחוקק בסעיף 3 לחוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000:

"כל ילד ונער במדינת ישראל זכאי לחינוך בהתאם להוראות כל דין".

49. בית המשפט חזר ופסק כי הזכות לחינוך הינה זכות יסוד המשתלבת בגרעין הזכות החוקתית לכבוד האדם ומעוגנת באמנות בין לאומיות עליהן חתומה ישראל:

"הזכות לחינוך הוכרה זה מכבר כאחת מזכויותיו הבסיסיות של האדם. הזכות לחינוך אף הוכרה כזכות יסוד על-ידי הפסיקה."
בג"ץ 2599/00 יתד - עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך, פ"ד נו(5) 834, 841.

"הזכות לחינוך הוכרה זה מכבר כזכות יסוד בשיטת המשפט הישראלית. זכות זו הובטחה עוד במגילת העצמאות, והיא מעוגנת באמנות שונות במשפט הבינלאומי שישראל צד להן, וכן במשפט הבינלאומי המינהגי (סעיף 26 להכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם משנת 1948; סעיפים 28 ו-29 לאמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989; סעיף 13 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966. הזכות לחינוך מעוגנת בדברי חקיקה שונים על ספר החוקים הישראלי, והיא נטועה עמוק בערכי היהדות ובמורשת ישראל ...

אולם מקומה העצמאי של הזכות לחינוך, כעומדת על רגליה היא, אינו שולל את השתלבותה בגרעין הזכות החוקתית לכבוד האדם." בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך (פסק דין מיום 31.8.2010), סעיפים 14 ו-16 לפסק-הדין.

50. הזכות לחינוך הינה זכותו של הפרט, אך חשיבותה ומשמעותיה נוגעות הן לפרט והן לחברה:

"החינוך הוא חיוני לקיומו של משטר דמוקרטי חופשי, חי ומתפקד. הוא מהווה יסוד הכרחי למימושו העצמי של כל אדם. הוא חיוני להצלחתו ולשגשוגו של כל פרט ופרט. הוא חיוני לקיומה של חברה, שבה חיים ופועלים אנשים המשפרים את רווחתם ותורמים, בתוך כך, לרווחתה של הקהילה כולה." בג"ץ 1554/95 עמותת "שוחרי גילית" נ' שר החינוך, התרבות והספורט, פ"ד (3), 2, 3.

"חשיבותה המכרעת של הזכות לחינוך נובעת מחיוניות החינוך למימוש זכויות האדם כפרט ולמיצוי האוטונומיה האישית שלו, כגורם המפתח את אישיותו ואת יכולותיו, ונותן בידיו כוחות התמודדות ואפשרות לממש שוויון הזדמנויות בחברה בה הוא חי בנערותו ובבגרותו." בג"ץ 4805/07 המרכז לפלורליזם יהודי נ' משרד החינוך (פסק דין מיום 27.7.2008), סעיף 51.

51. כאמור, הזכות לחינוך אינה רק זכותם של אזרחים או תושבים בישראל. הזכות היא זכות אדם בסיסית והיא הוכרה ככזו באמנות הבינלאומיות בהן חברה ישראל וכן בדין הישראלי (סעיף 1 לחוק לימוד חובה שצוטט לעיל וחוזר מנכ"ל משרד החינוך, נספח ע/13 הנ"ל). למעלה מן הצורך יצויין כי בהתאם לפסיקה הישראלית יפורשו החוקים והתקנות בישראל באופן העולה בקנה אחד עם התחייבויותיה הבינלאומיות של ישראל, בהתאם לחזקה המכונה "חזקת ההתאמה" (ראו: בג"ץ 2599/00 יתד - עמותת הורים לילדי תסמונת דאון נ' משרד החינוך, פ"ד נו (5) 834, 846; בג"ץ 4542/02 עמותת קו לעובד נ' ממשלת ישראל (פסק דין מיום 30.3.2006), סעיף 37).

52. כאמור, גם חוק לימוד חובה וחוזרי המנכ"ל של משרד החינוך הכירו בכך שהזכות לחינוך חלה על כל ילד הנמצא בשטח ישראל, ולא רק על אזרחים ותושבים.

הפגיעה בשוויון וכבוד האדם והאיסור על אפליה

53. עיקרון השוויון הוא מנשמת אפה של הדמוקרטיה בישראל. בית המשפט העליון הכיר בעליונותו הנורמטיבית של עיקרון השוויון בשורת פסקי דין (ראו: בג"ץ 98/69 ברגמן נ' שר האוצר, פ"ד כג (1) 693, 698 וראה גם בג"ץ 4112/99 עדאלה נ' עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד נו (5) 393, 415; בג"ץ 10026/01 עדאלה נ' ראש הממשלה, פ"ד נו (3) 31, 39).

54. הפליית ילדים על בסיס גזעם, צבע עורם או מעמדם של הוריהם מהווה פגיעה ב"גרעין הקשה" של הזכות החוקתית לשוויון ואף עולה כדי השפלה (ע"מ 343/09 הבית הפתוח בירושלים לגאווה וסובלנות נ' עיריית ירושלים (פסק דין מיום 14.9.2010), סעיף 39 לפסק הדין). בית

המשפט העליון התייחס להפליה "גנרית" מסוג זה ולאופן בו היא מביאה להשפלה בפסק הדין בעניין מילר, ואף התייחס בהקשר זה לפסק הדין האמריקאי הידוע בעניין *Brown v. Board of Education*, אשר עסק באותה סוגיה בה עוסק עתירה זו - קיום מסגרות חינוך נפרדות לילדים בעלי צבע עור שונה :

"לא כך הדבר בסוגים מסוימים של הפליה לרעה על רקע קבוצתי, ובתוכם הפליה מחמת מין, כמו גם הפליה מחמת גזע. ביסודה של הפליה כזו עומד ייחוס מעמד נחות למופלה, מעמד שהוא פועל יוצא ממהותו הנחותה כביכול. בכך טמונה, כמובן, השפלה עמוקה לקורבן ההפליה. כך, למשל, בפסק הדין המפורסם של בית המשפט העליון האמריקני בפרשת *Brown v. Board of Education* (1954) at 49, נדחתה הגישה שהייתה מקובלת עד אז בדבר מתן חינוך נפרד אך שווה ("separate but equal"). לעניין השפעת החינוך הנפרד כתב נשיא בית המשפט, השופט וורן (C.J. Warren) את הדברים הבאים :

To separate them from others of similar age and qualifications solely because of their race generates a feeling of inferiority as to their status in the community that may affect their hearts and minds in a way unlikely ever to be undone."

בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט (4) 94, 132.

55. על חומרתה של מדיניות הפרדה המבוססת על מאפיינים קבוצתיים עמד בית המשפט העליון :

"מדיניות של 'נפרד אבל שווה' ("separate but equal") הינה מעצם טבעה בלתי שווה ("inherently unequal"). ביסוד גישה זו מונחת התפיסה כי הפרדה משדרת עלבון כלפי קבוצת מיעוט המוצאת מן הכלל, מחדדת את השוני בינה לבין האחרים, ומקבעת תחושות של נחיתות חברתית".
בג"ץ 6698/95 קעדאן נ' מנהל מקרקעי ישראל, פ"ד נד(1) 258, 273.

56. הורים העותרים אכן מעידים על תחושת העלבון שחוו עת נדחו בקשותיהם על-ידי המשיבה מס' 1 להעביר את ילדיהם ללמוד בבתי-ספר בעיר אילת. כך למשל העיד העותר מס' 8 בסעיף 4 לתצהירו נספח ע/ג' לעיל "אני חושבת שמפרידים ומבודדים את הילדים שלנו בבית-ספר אחר בגלל שלא אוהבים שחורים". גם העותרת מס' 1 מסרה בתצהירה נספח ע/א לעיל כי ההפרדה פוגעת ברגשותיה: "אני נמצאת בישראל ורוצה שילדי ילמדו ביחד עם יחידים ישראלים. ההפרדה במסגרת נפרדת מכאיבה לי, אני מרגישה שלא אוהבים אותנו ולא רוצים בנו" (בסעיף 5).

57. הקריטריון המוצהר לרישום ילדי מבקשי המקלט בבית ספר נפרד ולא בהתאם לאזור מגוריהם הוא מעמד המשפטי של הוריהם כמבקשי מקלט. מאחר והמשיבה 1 מחוייבת לספק חינוך לכל ילד באופן שוויוני, קריטריון זה מהווה שיקול זר, אשר המשיב 1 אינו רשאי לשקול בעת רישום ושיבוץ תלמידים (כפי שיטען בהמשך, נראה שקיימים שיקולים זרים נוספים שמנחים את המשיבה מס' 1 מעבר למעמדם של הוריהם כמבקשי מקלט בישראל).

58. מדברי הפקידות במחלקת החינוך של המשיבה 1, בעת פניית ב"כ העותרים אליהן בבקשה לרשום אותם לבתי ספר בעיר (ראו סעיף 25 לעיל), עולה כי קיימת הנחייה חד-משמעית שלא לטפל בענייני "ילדי פליטים". ברקע הדברים יש לציין כי ראש עיריית אילת הביע פעמים רבות את מורת רוחו והתנגדותו לתופעת ה"מסתננים שפולשים לעיר". החל מינואר 2011, הוא אף מנהיג מאבק של תושבי העיר נגד התופעה ולמען ה'הגנה' על העיר ותושביה מפני מבקשי המקלט.

ראו, למשל, ידיעה מאתר החדשות של nrg מעריב מיום 12.1.2011 המצורפת ומסומנת ע/14.

59. על רקע דברים אלה, קשה להשתחרר מן הרושם, שמדיניות הפגיעה הנמשכת בזכות הילדים העותרים לקבל חינוך נאות ושוויוני באילת היא חלק מניסיון להפעיל לחץ על הורי הילדים העותרים לעזוב את העיר. גם אם דעתה של המשיבה 1 והעומדים בראשה אינה נוחה מהעובדה שבתחומה מתגוררים מבקשי מקלט, אין בכך הצדקה חוקית להפר את זכותם של הילדים לחינוך ולבודד במוסד חינוכי שהוא בבחינת "נפרד אך לא שווה". מצב בלתי נסבל הוא שהילדים העותרים, כמו ילדי מבקשי מקלט אחרים בעיר, משמשים ככלי משחק במאבקה של המשיבה 1 ובניסיונה להרחיק מתוכה את אוכלוסיית מבקשי המקלט.

60. הפרדתם של ילדי מבקשי המקלט מאוכלוסיית הילדים הישראלים באילת פוגעת בילדים אלה בצורה קשה. הפרדה זו מאפשרת את הפגיעה בזכותם לחינוך. בנוסף, הפרדה זו מביאה לפגיעה רגשית בילדים העותרים ולשידור המסר כי הינם נחותים ביחס לילדים אחרים תושבי העיר אילת.

האיסור על פגיעה בשוויון בתחום החינוך

61. מעבר לעקרון השוויון בדין הישראלי הכללי, אליו התייחסנו לעיל, יש לעקרון השוויון תחולה וחשיבות מיוחדת בתחום החינוך.

62. חוק זכויות התלמיד, תשס"א-2000 מלמדנו, שהמחוקק שם לו למטרה לבער אפליה על רקע מוצא ורקע חברתי-כלכלי במערכת החינוך והתייחס מפורשות לרישום תלמידים למוסדות חינוך, תוך שקבע שחל איסור להפלות תלמידים ברישום (סעיף 5 לחוק).

63. עיגון חוקי נוסף לאיסור על אפליה בתחום החינוך נמצא בחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000. החוק מגדיר בסעיף 1 את מטרתו כדלקמן: "חוק זה נועד לקדם את השוויון ולמנוע הפליה בכניסה למקומות ציבוריים ובהספקת מוצרים ושירותים". איסור ההפליה קבוע בסעיף 3(א) לחוק:

"מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות."

64. סעיף ההגדרות בחוק כולל שירותי חינוך בגדר "שירות ציבורי", ובכך מחיל את איסור ההפליה על כל הקשור במתן שירותי חינוך. (לענין תחולת החוק על פעולת מוסדות חינוך, ראו גם עת"מ (י-ם) 1320/03 מנחם מענדל אלקסלסי נ' עירית ביתר עילית (פורסם בנבו) בסעיף 24 לפסק הדין, וכן ת"א (כ"ס) 5244/02 בוגלה נתן נ' משרד החינוך, (פורסם בנבו) בסעיף 71 לפסק הדין).

65. זכותם של ילדים לשוויון במימוש זכותם לחינוך הוכרה גם בסעיף 28 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד משנת 1989 (כ"א 1038, כרך 31), שאושרה על ידי מדינת ישראל ביום 4 באוגוסט 1991 ובה נקבע:

"1. States Parties recognize the right of the child to education, and with a view to achieving this right progressively and on the basis of equal opportunity, they shall, in particular:

(a) Make primary education compulsory and available free to all; "

66. כל אלה מבססים חובה אקטיבית של המשיבים לדאוג ליישומו של עקרון השוויון בכל הנוגע לחינוכם של הילדים העותרים. חובה זו ניתן ליישם רק על-ידי שילובם של הילדים העותרים המתגוררים בתחומי המשיבה 1 במערכת החינוך בעיר.

67. האיסור על הפליית ילדים בחינוך על רקע השתייכות קבוצתית זכה גם להתייחסות בית המשפט העליון:

"הפליה במימוש הזכות לחינוך עשויה, אם היא נעשית על רקע השתייכות קבוצתית, להיחשב כהשפלה הפוגעת בזכות לכבוד האדם."
בג"ץ 2599/00 יתד נ' משרד החינוך, פ"ד נו(5) 834, 843.

ובדומה:

"סירובם של מוסדות חינוך באשר הם - בלי שים לב למעמדם במערכת החינוך - לקבל למסגרותיהם תלמידים בשל שיקולים של מוצא או השתייכות עדתית-קבוצתית עומד בניגוד חזיתי לעקרונות ולערכי היסוד של השיטה החוקתית-דמוקרטית בישראל."
בג"ץ 7426/08 טבקה נגד שרת החינוך (פסק דין מיום 31.8.2010), סעיף 27 לפסק הדין.

68. הפניית הילדים העותרים וילדי מבקשי המקלט למסגרת בקיבוץ אילות והסירוב לטפל בבקשת ההעברה בעניינם לא נעשו לאחר בדיקה פרטנית של מצבו של עותר זה או אחר אלא הם, כאמור, תוצר של מדיניות בת מספר שנים שפקידי העירייה תיארוה להורים העותרים במילים פשוטות: "זה מה שיש עבור סודנים" (סעיף 5 לתצהירו של העותר מס' 8 נספח ע/ג1). מדיניות זו, הננקטת על-ידי המשיבה 1 בידיעתו של המשיב מס' 2 (שאמנם הורה לאחרונה למשיבה מס')

1 לחדול ממנה, אך לא נראה כי הוא עושה דבר לאכיפת הוראה זו) היא מדיניות פסולה המפלה את הילדים העותרים על רקע מוצאם, גזעם וצבעם.

עיריית אילת היא העירייה היחידה בישראל המנהיגה הפרדה בין ילדים אזרחי

ישראל לבין ילדי מבקשי מקלט

69. כאמור, בשיחתו הטלפונית של ראש מינהל החינוך באילת עם ב"כ העותרים (ראו סעיף 33 לעיל), מסר ראש המינהל בין היתר, כי מדובר בילדים דוברי שפות שונות, שלא ניתן לשלבם במערכת החינוך באילת. טענה זו אינה נכונה. כאמור, מדובר בילדים הנמצאים בישראל מספר שנים, ודוברים את השפה העברית.

70. יצויין כי אפילו מבין הילדים העותרים יש כאלה שהיו משולבים בעבר במוסדות חינוך רשמיים רגילים וזאת כאשר הוריהם התגוררו, לפרקי זמן קצרים, ברשויות מקומיות אחרות. העותרת 6 מעידה בסעיף 5 לתצהירה נספח ע/1ב לעיל כי בשנת 2009 עברה לגור בעיר אשדוד למשך מספר חודשים. בתקופה זו למד בנה, העותר 7, בבית ספר רגיל בעיר אשדוד ביחד עם ילדים אזרחי ישראל. העותרת מעידה על הפער הרב בין בית הספר באשדוד בו למד בנה מקצועות רבים ונהנה מלימודיו לבין המסגרת באילת. גם העותרת מס' 21 מעידה כי בנה, העותר מס' 22 היה משולב בגן ילדים רגיל בעיר תל-אביב ונהנה והושפע לטובה משילובו עם ילדים ישראלים (בסעיף 4 לתצהירה נספח ע/1א' לעיל).

71. חשוב להדגיש, כי הדרישה לשילוב ילדי מבקשי מקלט ולהימנעות מבידודם במסגרת סגרגטיבית אינה בבחינת תקדים. למעשה, שילוב ילדי מבקשי מקלט במערכת החינוך הרגילה הוא הסטנדרט בכל רחבי המדינה, ועיריית אילת היא הרשות המקומית היחידה שהקימה עבורם בית ספר נפרד (ראו לעניין זה תצהירה של הגב' אורית רובין מעמותת אס"ף, נספח ע/3 לעיל בסעיף 17).

72. כך למשל המצב בעיר ערד בה משולבים ילדי מבקשי המקלט בבתי-הספר הרגילים. על שילובם המוצלח של הילדים בבתי ספר בערד ניתן ללמוד מדבריו של מר ניר שמואלי, סגן מנהלת מחוז דרום של משרד החינוך בדיון מיום 14.12.2010, שנערך בוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת בנושא שילוב ילדי עובדים זרים וילדי פליטים במערכת החינוך:

"בערד לעומת זאת מערכת החינוך והעירייה כן השכילו לקלוט את התלמידים בתוך מערכת החינוך הרשמית. הילדים פזורים בכל בתי הספר היסודיים, יש לנו חמישה בתי ספר יסודיים ובית ספר תיכון. בבית הספר התיכון מעבר תוקצבו נתנו תקצוב נוסף וכאן התלמידים זוכים למעשה במערך שלם של בית הספר ושל מחוז הדרום. בסך הכל יש שיתוף פעולה מצוין עם מחלקת החינוך, עם רחלי אברמסון שהיא מנהלת מחלקת החינוך. שם נעשית עבודה טובה."

פרוטוקול הדיון בוועדת החינוך של הכנסת מיום 14.12.2010 מצורף ומסומן ע/15.

73. גם בתל אביב ילדי מבקשי המקלט משתלבים במערכת החינוך העירונית וזוכים לתמיכה נוספת ממשרד החינוך. על כך ניתן ללמוד מדברי המפקחת על הייעוץ הבכיר במחוז תל אביב של משרד החינוך, גב' אירית בר סלע, באותו דיון :

"אני יכולה לומר מה שמשרד החינוך מחוז תל אביב נותן מעבר להכשרת אנשים כדי לתת את המענה הפדגוגי, הרגשי והחברתי לבתי הספר האלה במסגרת שעות הלימודים, שהוא מעבר, בהתאמת המענים לילדים, בתגבור שעות לימוד בתוך בתי הספר, בהכשרת האנשים ללמידת התרבויות השונות כדי שהמענה יהיה מענה מותאם ולא מענה אוניברסאלי."

74. הנה כי כן, בערים אחרות מצליחים למצוא מענה ראוי לצרכיהם החינוכיים של ילדי מבקשי המקלט, תוך כדי שילובם במערכת החינוך הרגילה, לצד ילדים ישראלים. עיריית אילת היא היחידה שבחרה ב"פתרון" סרגטיבי, מפלה ומשפיל של שיבוץ ילדי מבקשי מקלט במסגרת נפרדת, שאינה מספקת את צרכיהם הבסיסיים.

הזכות לחינוך נאות

75. הזכות לחינוך אינה זכות ערטילאית נטולת תוכן מוגדר, מימושה יכולה להתקיים רק בדרך של הספקת חינוך נאות. הפרת הזכות לשוויון של ילדי העותרים ביחס לילדים אזרחי ישראל תושבי העיר אילת ולמעשה ביחס לכל הילדים האחרים הנמצאים בישראל פוגעת גם בזכות לקבל חינוך נאות.

76. זכותם של ילדים בישראל לחינוך נאות מטילה חובה על הרשויות לספק חינוך זה. יפים לכך דבריו של השופט מ' אלון :

"בסוגיית חינוכו של הדור הצעיר מצויות שתי זכויות-חובות יסוד: האחת - זכותם-חובתם של ההורים להקנות חינוך נאות לצאצאיהם, ודעתם-השקפתם בדבר חינוך נאות מהו היא ללא ספק בעלת משקל רב וחשובה מאוד; והשניה - זכותה-חובתה של המדינה, באמצעות מוסדותיה שהוסמכו לכך, לדאוג להקניית חינוך נאות בצורה מאורגנת ומתוכננת, הקבועה בחוק, ואף זכות-חובה זו בעלת משקל רב היא וחשובה מאוד".
בג"ץ 421/77 ניר נ' המועצה המקומית באר-יעקב, פ"ד לב(2) 253, 265.

77. בדומה נפסק כי :

"בצד האוטונומיה וזכותם החוקתית של הורים לגדל ולחנך ילדים כראות עיניהם ... עומדת חובתו של המשיב לבדוק ולוודא כי רמת החינוך הניתנת להם הינה רמה נאותה."
(עמ"נ (ת"א) 102/09 אלזהור גני ילדים ומעונות יום בע"מ נ' משרד החינוך והתרבות (פסק דין מיום 16.6.2009).

הסטנדרטים בדיון לחינוך נאות והפרתם על ידי המשיבים

78. כדי להבטיח כי ילד יקבל חינוך נאות נקבעו הסדרים חוקיים המחייבים כל הורה לרשום את ילדו למוסד חינוך מוכר (סעיף 4 לחוק לימוד חובה תשי"ט-1949) ומקנים זכות ללמוד חנם במוסד חינוך רשמי (סעיף 6 לחוק לימוד חובה). חוק החינוך הממלכתי, תשי"ג-1953 קובע את מטרות החינוך הממלכתי (בסעיף 2 לחוק) ומסמיך את שר החינוך לקבוע את תכנית הלימודים במוסדות הרשמיים ואת ספרי הלימוד (בסעיף 4 לחוק). כאמור, המדינה והרשות המקומית אחראיות יחדיו לקיומם של מוסדות חינוך מוכרים ורשמיים (סי' 7(ב) לחוק לימוד חובה). מוסדות חינוך מוכרים ורשמיים מוגדרים בחוק כמוסדות שעליהם הכריז שר החינוך.

79. המשיב 2 קבע בחוזרים ובנהלים שונים תנאים הנוגעים למבנה הפיזי של בית הספר, סגל ההוראה ותוכן הלימודים, אותם יש לקיים בבתי ספר רשמיים. נציין כמה מהם:

א.

וזר מנהל כללי מיוחד א' התשמ"ח קובע תנאים למבנה הפיזי של בתי ספר. סעיף 2 לחוזר מתייחס לתכנון בית ספר יסודי בן 6 כיתות ומגדיר את הגודל הנדרש לחדר מנהל, מזכירות, חדר מורים, חדר לשירותי בריאות, ייעוץ ושירות סוציאלי וחדר שרת ומחסן. כן מוגדר גודל חדר לימוד של 37-42 מ"ר וגודל מקלט של 60 מ"ר. סעיף 4 מתייחס להקפדה על בידוד חדרים מפני רעש, הקפדה על תנאי אוורור ותאורה נאותים. סעיף 5 לחוזר מתאר את אולם ההתעמלות וחדרי המדעים והמחשבים בבתי הספר. סעיף 7 מגדיר כי בבית הספר יהיו לכל הפחות 4 אסלות, משתנה אחת, שני כוורים ושתי מזרקות, כל זאת בחלוקה שוויונית לבנים ובנות.

ב.

כמו כן מנפיק המשיב 2 מדי שנה טבלת עזר למנהל בית הספר, לרשות ולבעלות לבדיקת היערכות המוסד החינוכי לקראת פתיחת שנת הלימודים. האחרונה שבהם הופיעה **בחוזר מנכ"ל תשע/10**. בטבלה זו מפורטות הדרישות הרבות בנושאי הבטיחות והתברואה, בהם צריך לעמוד בית ספר. בין היתר מצויין כי "חוטי החשמל יהיו מוצמדים לקיר ולא יהיו מכשול", מתקני החצר "יהיו יציבים, תקינים ומחוזקים היטב", "החצר ומגרשי הספורט יהיו נקיים ופנויים ממפגעי בטיחות. ספסלים, מתקנים ופחי אשפה יהיו תקינים, שלמים ובטוחים".

ג.

קנון שירות עובדי הוראה קובע כי מורים בבתי ספר יסודיים יהיו בעלי תעודת הוראה ממוסד מוכר להשכלה גבוהה.

ד.

וזר מנכ"ל תשסו/3(א) קובע כי בתי ספר רשמיים מחוייבים בלימוד 100% מתוכנית

הליבה והמקצועות המפורטים בחוזר, ביניהם מולדת, שפה, אנגלית, מתמטיקה, טבע ומדעים.

החוזרים האמורים מצורפים ומסומנים **ע/16**, **ע/17** ו-**ע/18** בהתאמה.

80. חוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 מציב תנאים לקבלת רשיון להפעיל בית ספר מוכר שאינו רשמי, ממנו אנו למדים בדרך של היקש על התנאים אותם יש לקיים, לדעתו של המשיב 2, על מנת להבטיח לילדים חינוך נאות במוסד מוכר שאינו רשמי. בית המשפט אף הוא מצא את החוק ככזה שמתווה את הכללים לאספקתו של חינוך נאות, במובנו הפיזי והפדגוגי:

"חוק הפיקוח נועד להסדיר את הרישוי והפיקוח על בתי-הספר. החוק קובע כללים שנועדו לאזן בין אינטרסים שונים, מחד; קיים אינטרס ציבורי חברתי, להבטיח חינוך נאות לכל ילד בישראל. חינוך נאות שכזה מחייב הקפדה על רמה פדגוגית נאותה, על טיבם של התכנים והערכים המוענקים לילדים, על תנאי הלימודים לרבות תנאים סניטריים, בטיחות המבנים, על רמתם והכשרתם של המורים והמחנכים וכו'. חינוך נאות כולל בחובו גם את האינטרס לחנך את בני הנוער לשיוויון, לכיבוד האחר והשונה, כיבוד ערכי העם והמדינה וכו'".
בש"א (חיפה) 31615/05 עמותת ביחד נ' מנכ"לית משרד החינוך (החלטה מיום 7.11.2005), סעיף 20 להחלטה.

עוד נפסק כי:

"תפקידו של המשיב על פי החוק איננו מתמצה רק בבדיקת תקינות המתקנים והמבנים בהם עתיד להיבנות הגן, כפי שטענו המערערות. שומה עליו, בראש ובראשונה, להתייחס ולבחון את הרמה המקצועית-פדגוגית, קרי, את הכשרת הגננות, תוכנית הלימודים ומערכת הלימודים בטרם ייתן רישיון להפעלת מוסד חינוכי....
דומה שאין צורך להכביר מילים בדבר חשיבותה של רמה פדגוגית נאותה במוסדות לימוד ובמיוחד בגני ילדים, אליהם נשלחים ילדים בראשית חייהם ורוכשים מיומנויות ראשונות החיוניות להמשך התפתחותם. חשיבות זו לא נעלמה מעיני המחוקק והינה תכליתו העיקרית של החוק".
עמ"נ (ת"א) 102/09 אלזוהור גני ילדים ומעונות יום בע"מ נ' משרד החינוך והתרבות (פסק דין מיום 16.6.2009).

81. כללי פיקוח על בתי ספר (מבחנים למתן רשיונות), תשל"א-1971 הותקנו על מנת לפרט את המבחנים המצויים בס' 9 לחוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969. סעיף 1 לכללים מונה את העניינים, אותם ישקול המנהל הכללי של המשיב 2 על מנת להחליט האם הובטחה בבית ספר יסודי רמה נאותה של חינוך ותכנית לימודים המתאימה לתכניות המשיב; סגל של עובדי חינוך בעלי תעודת הוראה; מבנים מתאימים לשימוש כבית ספר; תנאי בטיחות מחמירים אותם קובע המשיב בנהלים שונים הכוללים ביקורות בטיחות ותברואה קפדניות; ריהוט וציוד מתאים לגילם, למספר ולצרכם של התלמידים.

82. המסגרת בה לומדים הילדים העותרים אינה מקיימת אף אחד מן הסטנדרטים הבסיסיים המחייבים את המשיבים.

83. ראשית - המסגרת בה לומדים הילדים העותרים אינה מקיימת את הדרישה הראשונה והבסיסית ביותר של החוק - המסגרת בה הם מבקרים אינה מוזכרת בהכרזה על מוסדות חינוך רשמיים לפי חוק חינוך חובה, ברשומות הכנסת משנת 2010. מעבר לכך, המשיב 2 לא עשה שימוש בסמכותו להעניק לה רישיון בהתאם לחוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969 והכרה בהתאם לתקנות חינוך ממלכתי (מוסדות מוכרים), תשי"ג-1953.

84. נוכח האמור, המסגרת בקיבוץ אילות אינה מוסד מורשה, מוכר או רשמי.

85. בנוסף, חיפוש במערכת איתור מוסדות חינוך, שנמצאת באתר האינטרנט של המשיב 2, אחר השם או הסמל שניתן למסגרת על ידי המשיב 2 אינו מעלה כל תוצאה. משמע, המשיב 2 נתן למסגרת באילות שם רשמי-לכאורה, וקבע לה סמל מוסד לצורך תקצוב, אף על פי שגם לגישתו הוא, לא מדובר כלל במוסד חינוך, ובטח שלא במוסד רשמי כמשמעו בחוק חינוך חובה.

86. המשיב 1 ומשיב 2 אף אינם ממלאים את תפקידם על פי החוזרים והנהלים שהוציא המשיב 2:

א. מבנה המסגרת נמצא במצב מחפיר, בתחומו מפוזרים מפגעים שונים המסכנים את בטיחותם של הילדים, בין היתר כבלי חשמל חשופים. בשטח בית הספר יש ערימות של זבל, ספק אם בית הספר עומד בדרישות תברואתיות סבירות. חדרי השירותים מלוכלכים דרך קבע ובהם אסלות וכיורים שבורים. בהקשר זה ראוי להזכיר את דברי השופט מי חשין:

"נעלה מספק, אפוא, כי אם נמצא לה לרשות המקומית כי מיבנה בית-ספר פלוני אינו בטוח לשימוש בו וכי מסכן הוא את התלמידים, חייבת היא הרשות - וחייב הוא משרד החינוך - למנוע את הלימודים באותו מיבנה עד שיתוקנו הליקויים. כך הוא על דרך העיקרון, וכל קטן יבין זאת."

בג"ץ 8046/04 בן עטיה נ' ראש עיריית בת ים, פ"ד נט(4) 29, 35.

ב. עובדי המסגרת, עם כל מסירותם, אינם עונים על הדרישה הבסיסית המופיעה בתקנון שירות עובדי ההוראה הדורש כי עובדי הוראה יהיו בעלי תעודת הוראה. סגל בית הספר מונה ארבע או חמש מורות ומנהל בלבד. המורות כולן ללא תעודת הוראה ואינן מוסמכות ללמד, גם למנהל אין תעודת הוראה.

ג. חמור מכל הוא הרמה הפדגוגית הנמוכה של המסגרת. בכיתות המסגרת לומדים ילדים בגילאים שונים, ללא כל התייחסות לגיל או לידע של הילד. יום הלימודים קצר במיוחד ואינו עונה כלל לדרישות שמציב המשיב בחוזר המנכ"ל שהוזכר לעיל ובחוזרים נוספים (ראה חוזר מנכ"ל תשע/4 (תכנית יעדי החינוך הלשוני בכיתות ג'), חוזר מנכ"ל תשסח/3(א) (תכנית ליבה חברתית), חוזר מנכ"ל תשעא/2 (ימי שיא במערכת החינוך) ועוד).

החוזרים הנ"ל מצורפים ומסומנים ע/19, ע/20 וע/21.

ד. כאמור לעיל, אין בבית הספר מצאי מספק של ספרים ואין הקפדה על שימוש בספרים מאושרים על ידי המשיב 2 (ראה חוזר מנכ"ל תשסו/3(א) וחוזר מנכ"ל תשעא/1)). החוזרים הנ"ל מצורפים ומסומנים ע/22 ו-ע/23.

ה. בנוסף, כאמור לעיל, אין בבית הספר כל מעטפת של שירותי רווחה. בולטת במיוחד אי מעורבותו של קצין ביקור סדיר. בתצהירה נספח ע/3 לעיל (בסעיף 11) מעידה הגב' אורית רובין כי ידוע לה על ילדים המתגוררים בעיר אילת שאינם רשומים ואינם מגיעים למסגרת בקיבוץ אילות. יש בעיות של ביקור סדיר גם ביחס לילדים שמבקרים במסגרת, כפי שצויין לעיל, העותרת 16 העידה שבנה בן ה-11, העותר 18, נשלח כל שנה, בגלל בעיות התנהגות, מן המסגרת באילות והוא שוהה חודשים ארוכים בבית מבלי שאיש מתעניין היכן הוא נמצא (בסעיף 4 לתצהירה נספח ע/1 לעיל) היעדרותם של ילדים מהמסגרת, אפילו תהיה ממושכת, אינה מטופלת ואינה מדווחת (בניגוד לחוזר מנכ"ל תשע"א/5). החוזר הנ"ל מצורף ומסומן ע/24.

87. לאור כל האמור לעיל, ניתן לקבוע בלא צל של ספק כי המסגרת אליה נשלחים הילדים העותרים על-ידי המשיבה 1 בידיעתו של המשיב 2, אינה מסגרת מוכרת או רשמית, ובנוסף אינה מספקת להם חינוך נאות.

הפרת חובות המשיב 2

88. לצד אי חוקיות בפעולתה של המשיבה 1, גם התנהלותו של המשיב 2, משרד החינוך, בהקשר למסגרת החינוכית באילות, מאופיינת בחוסר סבירות קיצוני. עצם ההגדרה של המסגרת באילות כ"בית ספר קדם יסודי" מעידה על התנהלותו הבלתי מקצועית התמוהה של משרד החינוך, שכן הילדים הלומדים במסגרת הם בגילאי בית ספר יסודי ואף תיכון. לפיכך, ברור שצרכיהם הלימודיים לא יקבלו מענה ע"י מסגרת שמוגדרת כמסגרת "קדם יסודית".

89. יתרה מזאת, קריאה למסגרת בשם "בית ספר" היא אחיזת עיניים, שנועדה להסתיר את העובדה שהמשיב 2 לא עומד בחובותיו החוקיות, ונמנע מלספק לילדים העותרים ולשאר ילדי מבקשי המקלט באילות חינוך נאות ולפעול למניעת הפלייתם המשפילה על ידי המשיבה 1. כאמור לעיל, המסגרת אינה מוסד מוכר או רשמי, ואינה נופלת לאף אחת מן החובות הקיימות בדין הישראלי ביחס לבית ספר.

90. כמו כן, מודע המשיב 2 לבעיה הקשה בתחום החינוך המתרחשת בעיר אילת, ולכך שהמשיבה מס' 1 נמנעת מלקיים את חובתה החוקית כלפי ילדי מבקשי המקלט הגרים בעיר. ראיה תומכת לכך ניתן למצוא בדברי ד"ר גלעד נתן ממרכז המידע והמחקר של הכנסת בדיון שהתקיים ביום 14.12.2010 בוועדת החינוך של הכנסת (נספח ע/15 הנ"ל) בו נכחו כאמור נציגי המשיב 2:

"בעיריית אילת יש בעיה שהיא יותר מהותית, העירייה באופן עקרוני מסרבת מעבר לגיל הגן, ועכשיו גם בבתי הספר היסודיים לתת מענה. המענה ניתן באופן חלקי על ידי קיבוץ אילות שבאופן וולונטרי לקח על עצמו להקים מוסד חינוכי ולתת מענה. המוסד החינוכי הזה אינו בית ספר מסודר, לא לפי תכנית הלימודים הקיימת, הוא גם לא אמור לתת את המענה. מי שאמור לתת את המענה לילדים שחיים באילת היא עיריית אילת."

91. המצב המתואר על ידי ד"ר נתן מבהיר כי המשיב 2 מודע לחוסר העמידה של המשיבה 1 במחויבותה לספק חינוך לעותרים וליילדי מבקשי המקלט הנוספים. בנוסף, מודע המשיב 2 לכך כי המסגרת בקיבוץ אילות אינה עומדת בשום סטנדרט חינוכי הנהוג במדינת ישראל, ולמעשה אינה מספקת חינוך למגיעים אליה. עם זאת, המשיב 2 אינו נוקט כל פעולה כגורם מפקח, וכמי שאחראי במשותף עם המשיבה 1 לספק חינוך, על מנת לשנות מצב זה. כאמור, לאחר פניות ב"כ העותרים הודיע המשיב 2 שהורה לעיריית אילת לתקן את המצב (נספח ע/11 ובסעיף 31 לעיל) אולם ניסיונותיהם של ב"כ העותרים לברר עם המשיבה מס' 1 שההוראה אכן מבוצעת נתקלו בשתיקה. כאמור, עד כה, לא הודיעה המשיבה מס' 1 שתרום את הילדים העותרים לבתי-ספר רשמיים בתחומה. מחדלו של המשיב 2, לכוף את הוראתו על המשיבה מס' 1 פוגעת בזכותם של הילדים העותרים לשוויון ולחינוך.

92. בעניין חובת משרד החינוך להפעיל את סמכויותיו כדי למנוע אפליה בתחום החינוך פסק בית המשפט העליון:

"באשר למשרד החינוך, נוכח סמכותו ואחריותו של זה בפיקוח על בית הספר, ונוכח הפגיעה המתמשכת מצדו של בית הספר בזכות לשוויון - ברי כי היה על המשרד לנקוט בכל האמצעים העומדים לרשותו לצורך מיגור האפליה והשבת מדיניותו של בית הספר למסגרת האיזון החוקתי. משנמנעו מרכז החינוך העצמאי ובית הספר לעמוד בהוראותיו של משרד החינוך, היה על זה האחרון להפעיל את סמכויותיו ולבטל את רישיונו של בית-הספר תוך מניעת תקצובו, וכבר ציינתי בעבר כי אין להעלים עין ממצב מתמשך של חריגה מסמכות, ואין להתיר לרשות המינהלית לנקוט מדיניות של סחבת בתיקון המעוות".
בג"צ 1067/08 עמותת "נוער כהלכה" נ' משרד החינוך (פסק דין 6.8.2009), סעיף 27 לפסק דינו של השופט א' א' לוי.

סיכום

93. פעולותיה של המשיבה 1 בבידודם של הילדים העותרים במסגרת שאינה בית-ספר ואשר אינה מעניקה להם חינוך נאות לו תוך פגיעה חמורה בכבודם, ומחדלו של המשיב 2 למלא את חובתו ולפקח על איכות החינוך שמקבלים הילדים העותרים ולהגן עליהם מפגיעתה של המשיבה 1 גורמות **נזק של ממש** לילדים העותרים (במאמר מוסגר יצויין כי הפסיקה הכירה בכך שהפרת חובות חקוקות בתחום החינוך והפלייה עשויות גם להיות נזק בר-פיצוי, ראו נא תא (ב"ש) 2359-05 קסטה טאללין נ' עיריית ערד (פסק-דין מיום 10.3.2010, פורסם בבנו).

94. בית המשפט הנכבד מתבקש שלא לאפשר הימשכותו של נזק זה במהלך שנת לימודים נוספת ולעמוד על קיומם של דיני החינוך ועל עקרונות אי-ההפלייה על-ידי מתן הסעד המבוקש בראש עתירה זו, כלומר: להורות על שיבוצם לאלתר של הילדים העותרים בבתי-ספר רשמיים בעיר אילת.

כמו-כן יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרים ובתשלום שכר-טרחת עורכי-דינם.

יונתן ברמן, עו"ד

ענת בן-דור, עו"ד

באי כוח העותרים

19.7.2011